

I Ogólnopolska Konferencja „Edukacja do mediacji i mediacja w edukacji – droga ku kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego”

**Wydział Studiów Edukacyjnych UAM w Poznaniu
5 grudnia 2024 roku**

Kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego staje się nadrzędnym celem współczesnej edukacji. Fundamentalne znaczenie ma wspieranie dzieci i młodzieży w budowaniu pozytywnych relacji, zapobieganiu eskalacji konfliktów poprzez skuteczne zarządzanie nimi, a więc umożliwienie rozwoju kluczowych kompetencji społecznych. Z tego powodu ważne jest, aby przestrzeń szkolna promowała kulturę dialogu i wzajemnego zrozumienia. Odpowiedzią na te wymagania mogą być mediacje, polegające na rozwiązywaniu konfliktów drogą dobrowolnych i poufnych rozmów, moderowanych przez neutralnego oraz bezstronnego mediatora, który jako osoba trzecia pomaga stronom osiągnąć porozumienie w sposób pokojowy i satysfakcjonujący. Bazują one na dialogu, współpracy i poszanowaniu potrzeb jej uczestników.

Wprowadzanie mediacji w przestrzeń edukacyjną stanowi obszar zainteresowania dyrektorów szkół, mediatorów szkolnych, opiekunów mediatorów rówieśniczych, specjalistów z dziedziny pomocy psychologiczno-pedagogicznej, nauczycieli akademickich oraz studentów, o czym świadczy ich liczny udział w IOgólnopolskiej Konferencji „Edukacja do mediacji i mediacja w edukacji – droga ku kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego”. Zorganizowana 5 grudnia 2024 roku na Wydziale Studiów Edukacyjnych UAM konferencja była wynikiem współpracy Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM w Poznaniu, Wielkopolskiego Kuratorium Oświaty oraz Centrum Wsparcia Mediacji przy Wydziale Prawa i Administracji UAM. Głównym celem wydarzenia było pogłębienie wiedzy z zakresu efektywnego wykorzystywania mediacji w środowisku oświatowym, jako istotnego narzędzia w kształtowaniu kluczowych kompetencji uczniów, rozwiązywania konfliktów oraz budowania społeczeństwa obywatelskiego. Konferencja ta stworzyła platformę do wymiany poglądów i dyskusji, dzięki połączeniu perspektywy naukowej z praktyką szkolną – była to bowiem przestrzeń wzajemnej wymiany teoretyków i badaczy, przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości, nauczycieli, dyrektorów, wychowawców, pracowników Kuratorium Oświaty oraz specjalistów w dziedzinie pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Konferencję otworzył Dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM prof. dr hab. Waldemar Segiet witając prelegentów, a także uczestników i uczestniczki konferencji oraz odczytując list skierowany do uczestników przez Rektorkę UAM prof. dr hab. Bogumiłę Kaniewską, dokonując tym samym krótkiego wprowadzenia do tematyki konferencji. Następnie głos zabrał Wielkopolski Wicekurator Oświaty Wojciech Szulc, zachęcając uczestników do współpracy i życząc owocnej

wymiany doświadczeń. W kolejnym wprowadzającym wystąpieniu prof. zw. dr hab. Tomasz Nieborak Dziekan Wydziału Prawa i Administracji UAM wskazał na wagę mediacji jako ścieżki do budowania porozumienia. Następnie prof. UAM dr hab. Joanna Mucha Kierownik Centrum Wsparcia Mediacji przy Wydziale Prawa i Administracji UAM w Poznaniu, w swoim wystąpieniu zwróciła uwagę na wciąż niewystarczającą świadomość społeczną dotyczącą szerokich możliwości zastosowania mediacji w edukacji. Podkreśliła konieczność popularyzacji tej metody jako narzędzia wspierającego budowanie pozytywnych relacji, rozwiązywanie konfliktów oraz rozwijanie umiejętności komunikacyjnych w środowisku edukacyjnym (także na poziomie szkoły wyższej).

Następnie odbyły się sesje plenarne, w których prelegenci przedstawili szkołę jako miejsce do budowania relacji i wzmacniania kompetencji psychospołecznych, równocześnie też środowisko wysoce konfliktogenne, a zatem przestrzeń do zastosowania mediacji. Jako pierwsza wystąpiła prof. UAM dr hab. Sylwia Jaskulska, wprowadzając w tematykę konferencji podczas wykładu „Szkoła – środowisko budowania kompetencji, wymiany, rywalizacji”. Zdefiniowała ona kompetencje jako dyspozycję tworzącą się na styku wiedzy, umiejętności i postawy oraz podkreśliła rolę umiejętności mediacyjnych, w kontekście charakterystyki ucznia przyszłości, przedstawionej w Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030. Następnie referat, zatytułowany „Mediacje szkolne oczami sądu” wygłosił SSR Kajetan Kosterkiewicz, reprezentujący Sąd Rejonowy w Szamotulach. Sędzia zwrócił uwagę na liczne zastosowania i korzyści płynące z mediacji w rozwiązywaniu sporów w kontekście sądownictwa, dzieląc się przy tym własnymi doświadczeniami z pracy z młodzieżą. Podkreślił tym samym niewielką wiedzę uczniów na temat mediacji, co wskazuje na potrzebę edukacji w zakresie alternatywnych metod rozwiązywania konfliktów. Kolejne wystąpienie, którego autorkami była dr Ewelina Flatow-Kaleta oraz mgr Maria Janeczko-Janicka, pod tytułem „Dziecko, uczeń – (nie)obecny aktor mediacji”, poświęcony był podmiotowości dziecka w procesie mediacji. Prowadząca go Maria Janeczko-Janicka rozpatrzyła to zagadnienie zarówno w aspekcie prawnego-organizacyjnym, jak i psychologicznym. Przedstawiła również korzyści wynikające z włączenia dziecka w przebieg mediacji. Wśród szczególnie interesujących prezentacji znalazła się prelekcja prof. UAM dr hab. Łukasza Dominika Kaczmarka, który podczas swojego wystąpienia: „O dzieleniu się sukcesami i reagowaniu na sukcesy w życiu innych ludzi, w tym w środowisku szkolnym” przedstawił perspektywę psychologii pozytywnej. Prelegent wytłumaczył funkcję dzielenia się pozytywnymi emocjami, wskazując na znaczącą rolę reakcji otoczenia w tym zakresie. Podkreślił również zastosowanie tej wiedzy w relacji nauczyciel – uczeń. Kolejny wykład nosił tytuł „Konflikt rówieśniczy a niedostosowanie społeczne nieletniego”. Prezentujący go prof. UAM dr hab. Maciej Muskała skupił się na zdefiniowaniu konfliktu oraz odróżnieniu go od przemocy. Prelegent wskazał również aspekty prawne zagadnienia oraz wprowadził temat strategii rozwiązywania konfliktów, poruszając istotę mediacji rówieśniczych, co rozwinęła Katarzyna Stryjek, Mediatorka Członkini Zarządu Głównego Polskiego Centrum Mediacji, Współtwórczyni Centrum Mediacji Szkolnej i Rówieśniczej w Gdańsku w kolej-

nym wystąpieniu, zatytułowanym „Jak przygotowywać mediatorów szkolnych i rówieśniczych do konstruktywnego wspierania stron konfliktu?” Określiła ona mediatora staropolskim terminem „jednacz”, trafnie oddając jego rolę w procesie rozwiązywania konfliktów. Zwróciła również uwagę na duże zaangażowanie uczniów uczestniczących w mediacjach, co podkreśla potencjał mediacji jako skutecznego narzędzia edukacyjnego i społecznego. Ostatnie wystąpienie podczas sesji plenarnej nosiło tytuł „Mediacje w środowisku akademickim – na przykładzie działania Centrum Wsparcia Mediacji przy WPiA UAM”, a zaprezentowane zostało przez prof. UAM dr hab. Joannę Muchę. Wykład miał charakter informacyjny, ukazał mediację z perspektywy społeczności akademickiej. Skupiał się na przedstawieniu aktywności mediatorów oraz partnerów Centrum Wsparcia Mediacji przy WPiA UAM.

Po sesji plenarnej odbył się, moderowany przez dr Hannę Karaszewską oraz dr Joannę Rajewską de Mezer, panel dyskusyjny, który miał na celu przybliżenie procesu wdrażania mediacji rówieśniczej do szkół. Jako panelistki wystąpiły: Katarzyna Stryjek – dyrektorka Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 4 w Gdańsku, Alina Siudzińska – dyrektorka V LO w Poznaniu, Violetta Rasińska – opiekunka koła mediatorów V LO w Poznaniu, Elżbieta Szaflిńska-Gryń – dyrektorka XI LO w Poznaniu, Iga Pawełek-Lisek – psycholożka XI LO w Poznaniu, Katarzyna Szpak – dyrektorka XIV LO w Poznaniu. W trakcie dyskusji poruszono następujące zagadnienia:

- proces wprowadzenia mediacji do szkół,
- uczniowie a uczestnictwo w mediacjach,
- różnice w szkoleniu uczniów i nauczycieli w zakresie mediacji,
- reakcje nauczycieli na wprowadzanie mediacji do szkół,
- proces wyboru mediatorów rówieśniczych.

Po części dyskusyjnej dr Joanna Rajewska de Mezer złożyła podziękowania organizatorom, prelegentom oraz uczestnikom, zapraszając tym samym do udziału w ostatniej części konferencji. Część warsztatowa była kontynuacją wątków zasygnalizowanych przez prelegentów, koncentrowała się na zapoznaniu uczestników z technikami i narzędziami komunikacyjnymi, skupiając się na mediacji w środowisku szkolnym. Warsztaty prowadziły: dr Hanna Karaszewska, dr Joanna Rajewska de Mezer, mgr Joanna Jabłońska, mgr Beata Szkudlarek, mgr Maria Janeczko-Janicka, dr Olga Janyszek oraz mgr Sylwia Adamkiewicz. Ponadto, mgr Agata Dawidowska Rzeczniczka Praw Uczniowskich poprowadziła warsztat, zatytułowany „Działania mediacyjne w praktyce Rzeczniczki Praw Uczniowskich”, skupiając się na analizie przypadków mediacji prowadzonych w środowisku szkolnym, podkreślając, że sytuacje konfliktowe rzadko są jednoznaczne.

Konferencja „Edukacja do mediacji i mediacja w edukacji – droga ku kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego” stanowiła podsumowanie dotychczasowych osiągnięć i wyzwań w zakresie wdrażania mediacji w szkołach. Ponadto, wskazała kierunek, w którym mediacja powinna być rozwijana, podkreślając wagę wprowadzania jej na szerszą skalę w edukacji, ale też w innych dziedzinach życia społecznego. Prelegenci podkreślili, że nadrzędnym wyzwaniem pozosta-

je budowanie świadomości społecznej oraz rozwój programów edukacyjnych, które pozwolą następnym pokoleniom na korzystanie z mediacji jako skutecznej drogi do budowania porozumienia, wzmacniania podmiotowości uczestników konfliktów i budowania społeczeństwa obywatelskiego.

Klaudyna Jungermann

ORCID 0009-0005-7421-2756